បុព្វហេតុនៃព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១: មិនមែនជាការប៉ះទង្គិចនៃអារ្យធម៌ទេ

ការវាយប្រហារកាលពីថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ ទៅលើសហរដ្ឋអាមេរិក បានជំរុញឲ្យមានការពិភាក្សាជាច្រើន នៅតាមបណ្តាញផ្សព្វផ្សាយនានាអំពីសាសនាអ៊ីស្លាមនិងប្រទេសលោកខាងលិច ។ ទ្រឹស្តីមួយក្នុងចំណោមទ្រឹស្តីនានាដែលជំទាស់ខ្លាំងបំផុត ត្រូវបានលើកឡើងដោយអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រនយោបាយនៅសាកលវិទ្យាល័យហាវ៉ាដ សាមូអែល ភី ហាន់ធីងតុន នៅក្នុងនិក្ខេបបទរបស់គាត់ដែលមានចំណងជើងថា "ការប៉ះទង្គិចនៃអារ្យធម៌" ដែលចុះផ្សាយនៅក្នុងព្រឹត្តិបត្រ "កិច្ចការការបរទេស" នៅឆ្នាំ១៩៩៣ ។ ស្ទើរតែពេញនិក្ខេបបទរបស់គាត់ទាំងមូល ហាន់ធីងតុន បានព្យាករណ៍ទុកជាមុនអំពីជម្លោះដែលកាន់តែស្រួចស្រាល់ឡើងរវាងអារ្យធម៌ដែលខុសប្លែកគ្នា ជាពិសេសរវាងសាសនាអ៊ីស្លាមនិងលោកខាងលិច ហើយការលើកឡើងរបស់គាត់បានទទួលការរិះគន់កាន់តែច្រើនឡើងៗ ។

ហាន់ធីងតុន បានលើកឡើងថា "ភាពប្រេះស្រាំនៃអារ្យធម៌ទាំងឡាយនឹងក្លាយជាសមរភូមិនៅពេលអនាគត" ។ សារសំខាន់នៃការអះអាងរបស់ហាន់ធីងតុនគឺថា ស្នាមប្រេះស្រាំនៃអារ្យធម៌កំពុងតែចូលមកជំនួសព្រំដែននយោបាយនៃសង្គ្រាមត្រជាក់ដែលជាចំណុចងាយបង្កជាវិបត្តិនិងការបង្ហូរឈាម ។

បើយោងទៅតាម ហាន់ធីងតុន ដំហានដំបូងនៃជម្លោះសកលលោកបង្កឡើងដោយអ្នកដឹកនាំរដ្ឋនិងមនោគមវិជ្ជាបន្តបន្ទាប់គ្នា ។ ជម្លោះទាំងអស់នេះគឺជាលទ្ធផលនៃការរីកចម្រើនរបស់អារ្យធម៌លោកខាងលិច ។ ហាន់ធីងតុន បានអះអាងទៀតថា នៅក្នុងយុគសម័យក្រោយសង្គ្រាមត្រជាក់ ជម្លោះនយោបាយពិភពលោកនឹងកកើតឡើងដោយសារការប៉ះទង្គិចនៃអារ្យធម៌ ។

ហាន់ធីងតុន មិនត្រឹមតែមានកំហុសចំពោះផ្នែកខ្លះនៃការពិតរបស់ប្រវត្តិសាស្ត្រដែលគាត់បានលើកឡើងប៉ុណ្ណោះទេ និក្ខេបបទរបស់គាត់មានគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធំធេងប្រសិនបើត្រូវបានយកជាអនុសាសន៍សម្រាប់រៀបចំនយោបាយ ។ ប្រសិនបើថ្នាក់ដឹកនាំរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកព្រមទទួលយកទស្សនៈបែបនេះ ហើយដាក់ចេញនិងអនុវត្តជាខ្សែសង្វាក់នូវគោលនយោបាយដែលមានមូលដ្ឋានលើនិក្ខេបបទរបស់ ហាន់ធីងតុន នោះប្រទេសដែលមិនមែនលោកខាងលិចនឹងបង្ខំចិត្តចាត់វិធានការប្រឆាំងតបវិញមិនខាន ។ ជាលទ្ធផល ការណ៍នេះនឹងនាំឲ្យមានផលប៉ះពាល់ជាបន្តបន្ទាប់មួយចំនួនដែលនឹងអាចធ្វើឲ្យ ហាន់ធីងតុន មើលឃើញភាពមិនត្រឹមត្រូវនៃការអះអាងរបស់គាត់ជាមិនខាន ។

ការសម្រេចចិត្តថាតើត្រូវយល់ស្របឬមិនយល់ស្របជាមួយនឹងការលើកឡើងរបស់ ហាន់ធីងតុន តម្រូវឲ្យមានការគិតគូរយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន ។ អត្ថបទមួយនេះនឹងជំទាស់ថាព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ មិនមែនជាផ្នែកមួយនៃការប៉ះទង្គិចគ្នារវាងអ៊ីស្លាមនិងលោកខាងលិចទេ ។ អត្ថបទនេះនឹងលើកឡើងនូវសំណួរពីរដែលទាក់ទងគ្នា÷

- ◆ តើសាសនាអ៊ីស្លាមជាដើមហេតុបង្កជាព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ មែនឬទេ?
- ◆ តើពិតជាមានអារ្យធម៌របស់អ៊ីស្លាមមែនឬទេ?

១) តើសាសនាអ៊ីស្លាមជាដើមហេតុបង្កជាព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ មែនឬទេ?

សម្រាប់ ហាន់ធីងតុន សាសនាអ៊ីស្លាមគឺជាអ្វីដែលជនមូស្លីមប្រតិបត្តិ ។ អូសាម៉ា ប៊ីនឡាដិន និងបណ្តាញភេរវកម្មរបស់គាត់បានគិតថា សាសនាអ៊ីស្លាមគឺជាប្រភពចម្បងបំផុតនៃការវាយប្រហារថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ ប៉ុន្តែអ្នកស្រាវជ្រាវជាន់ខ្ពស់របស់លោកខាងលិចនិងមជ្ឈិមបូព៌ា (ដូចជា អែកបាល់ អាម៉ាដ, ណម ឆមស្គី, ស្លាវ៉ូ ហ្ស៊ីហ្ស៊ិក, ម៉ាមូឌ ម៉ាំដានី, និង អាហ្សាដ អាប៊ូខាលីល) មិនយល់ស្របនឹងការយល់ឃើញនេះទេ ។ ក្រុមអ្នកស្រាវជ្រាវទាំងនេះបានចង្អុលបង្ហាញថា ការដែល

សហរដ្ឋអាមេរិកបង្កើតក្រុមមូចាហ៊ីឌីនគឺជាមូលហេតុចម្បងបំផុត ដែលបង្កជាព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ ។ ប្រសិនបើសហរដ្ឋអាមេរិកមិនបានបង្កើតក្រុមមូចាហ៊ីឌីននោះនឹងមិនមានក្រុមមូចាហ៊ីឌីននិងក្រុមអាល់កៃដាទេ ហើយប្រសិនបើគ្មានក្រុមអាល់កៃដា ក៏គ្មានការវាយប្រហារអគារពាណិជ្ជកម្មនៅទីក្រុងញូវយ៉កដែរ ។

ការគាំទ្ររបស់សហរដ្ឋអាមេរិកចំពោះក្រុមមូចាហ៊ីឌីន បានចាប់ផ្តើមឡើងនៅក្នុងអំឡុងពេលសង្គ្រាមត្រជាក់ ។ នៅឆ្នាំ១៩៨៦ សភារបស់សហរដ្ឋអាមេរិកបានអនុម័តផ្តល់ការគាំទ្រទាំងផ្នែកយោធានិងហិរញ្ញវត្ថុទៅឲ្យចលនាប្រឆាំងសូវៀតនៅក្នុងប្រទេសអាហ្វហ្កានីស្ថាន ។ ជាងនេះទៅទៀត ភ្នាក់ងារសេ.អ៊ី.អា របស់សហរដ្ឋអាមេរិកបានជួយជ្រើសរើសជនមូស្លីមជ្រុលនិយមនៅទូទាំងពិភពលោកឲ្យមកហ្វឹកហាត់នៅក្នុងប្រទេសប៉ាគីស្ថាន និងបានសហការជាមួយក្រុមមូចាហ៊ីឌីននៅក្នុងប្រទេសអាហ្វ-ហ្កានីស្ថាន ។ នេះគឺជាលើកទីមួយដែលសង្គ្រាមប្រពៃណីមូស្លីមឬជីហាដ (សង្គ្រាមសាសនា) ដែលបានបាត់រូបរាងអស់រយៈពេលរាប់សតវត្សរ៍មកហើយ បានមកបម្រើនយោបាយជាមួយនឹងការជួយជ្រោមជ្រែងពីសំណាក់សហរដ្ឋអាមេរិក ។ នៅពេលនោះ ក្រុមមូចាហ៊ីឌីនគឺជាប្រតិបត្តិការសម្ងាត់ធំបំផុតនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ក្រុមសេ.អ៊ី.អាក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងរបបកុម្មុយនិស្តនៅក្នុងប្រទេសអាហ្វហ្កានីស្ថាននិងកងកម្លាំងរបស់សូវៀតដែលគាំទ្ររបបនោះ ។ គ្រាន់តែនៅក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ១៩៨៧ប៉ុណ្ណោះ ការគាំទ្រផ្នែកយោធារបស់សហរដ្ឋអាមេរិកចំពោះក្រុមមូចាហ៊ីឌីនមានតម្លៃរហូតដល់ទៅ៦៦០លានដុល្លារ ។ លើសពីនេះទៅទៀត ក្រុមមូចាហ៊ីឌីនបានទទួលការគាំទ្រជាសាធារណៈ ។ ជាក់ស្តែងនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៨៥ លោកប្រធានាធិបតីរ៉ូណាល់ រីហ្គេន បានអញ្ជើញគណៈប្រតិភូរបស់មូចាហ៊ីឌីន ទៅទស្សនកិច្ចនៅវិមានប្រធានាធិបតី ។ នៅពេលថ្លែងទៅកាន់អ្នកយកសារព័ត៌មាន លោកប្រធានាធិបតីបានហៅភ្ញៀវរបស់គាត់ថាជា "អ្នកតស៊ូដើម្បីសន្តិភាព" ។ អូសាម៉ា ប៊ីនឡាដិន ក៏បានគោរពសរសើរចំពោះសហរដ្ឋអាមេរិកដែលបានជួយគាំទ្រគាត់ក្នុងការបង្កើតក្រុមមូចាហ៊ីឌីន ។ គាត់បានថ្លែងថា "ខ្ញុំបានបង្កើតជំរំទីមួយរបស់ខ្ញុំជាកន្លែងដែលអ្នកស្ម័គ្រចិត្តទាំងឡាយបានទទួលការបង្ហឹកដោយជនជាតិប៉ាគីស្ថាននិងភ្នាក់ងារសហរដ្ឋអាមេរិក ។ យើងបានទទួលការឧបត្ថម្ភគ្រឿងសព្វាវុធពីអាមេរិកនិងទទួលការឧបត្ថម្ភថវិកាពីអារ៉ាប៊ីសាអ៊ូឌីត" ។

ប៊ីនឡាដិន បានចូលរួមនៅក្នុងក្រុមមូចាហ៊ីឌីននៅឆ្នាំ១៩៨០ ពេលដែលមានអាយុ២៣ឆ្នាំ ។ គាត់បានក្លាយជាមេដឹកនាំក្រុមនេះបន្ទាប់ពីពេលដែលកងទ័ពសូវៀតបានដកចេញពីប្រទេសអាហ្វហ្កានីស្ថាននៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៨៨ ។ មួយឆ្នាំក្រោយមក ប៊ីនឡាដិន បានបង្កើតក្រុមអាល់កៃដា ។ ក្រុមនេះបានប្រើប្រាស់រូងក្រោមដីដ៏ខ្វាត់ខ្វែងកប់យ៉ាងជ្រៅនៅក្រោមជួរភ្នំនៅជិតព្រំដែនប៉ាគីស្ថានធ្វើជាបន្ទាយ ។ បន្ទាយនេះជាកន្លែងរក្សាអាវុធដ៏ធំ ជាកន្លែងហ្វឹកហ្វឺនកងកម្លាំង និងជាមជ្ឈមណ្ឌលសុខភាពរបស់ក្រុមមូចាហ៊ីឌីនក្រោមការឧបត្ថម្ភរបស់សេ.អ៊ី.អា ។ នៅខែសីហា ឆ្នាំ១៩៩០ អ៊ីរ៉ាក់បានឈ្លានពានប្រទេសគុយវ៉ែត ។ ប៊ីនឡាដិន និងមេដឹកនាំសាសនាអ៊ីស្លាមមួយចំនួន ចាប់ផ្តើមមិនសប្បាយចិត្តនិងបានថ្កោលទោសសហរដ្ឋអាមេរិកបន្ទាប់ពីប្រទេសអារ៉ាប៊ីសាអ៊ូឌីតយល់ព្រមអនុញ្ញាតឲ្យកងទ័ពរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកបោះទីតាំងមូលដ្ឋានយោធានៅលើប្រទេសរបស់ខ្លួនដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាដែនដីស័ក្តិសិទ្ធិរបស់សាសនាអ៊ីស្លាម ។ ចាប់តាំងពីពេលនោះមក ថ្នាក់ដឹកនាំរបស់អាល់កៃដាបានចេញបទបញ្ជាសាសនាអ៊ីស្លាមមួយអំពាវនាវឲ្យធ្វើសង្គ្រាមសាសនាប្រឆាំងនឹងសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ជាឧទាហរណ៍ នៅក្នុងបទបញ្ជាសាសនាអ៊ីស្លាមមួយដែលចេញនៅឆ្នាំ១៩៩៦ ប៊ីនឡាដិន បានហៅសហរដ្ឋអាមេរិកថាជា"ក្បាលរបស់សត្វពស់" ដែលត្រូវតែកាត់ចោល ។ ពេលវេលាកាន់តែទៅមុខ កំហឹងនិងការស្អប់របស់ថ្នាក់ដឹកនាំអាល់កាអ៊ីដាចំពោះសហរដ្ឋអាមេរិកកាន់តែជ្រាលជ្រៅទៅៗ ។ នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩៨ ប៊ីនឡាដិន បានប្រកាសសង្គ្រាមសាសនាប្រឆាំងនឹង "ជនជាតិជ្វីហ្វនិងអ្នកដែលឈ្លានពានដែនដីស័ក្តិសិទ្ធិ" ។ ប៊ីនឡាដិន បានជំរុញឲ្យជនមូស្លីមវាយប្រហារទៅលើ "ជនជាតិអាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្ត ទាំងជនស៊ីវិលនិងយោធា" ។ ប៊ីនឡាដេន

បានចង្អុលបង្ហាញមូលហេតុសំខាន់ចំនួន៤នៅពីក្រោយសង្គ្រាមសាសនានេះ គឺៈ ការតាំងមូលដ្ឋានទ័ពរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៅក្នុងទឹកដីអារ៉ាប៊ីសាអ៊ូឌីត, ការគាំទ្ររបស់អង្គការសហប្រជាជាតិក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្មប្រឆាំងអ៊ីរ៉ាក់, ការគាំទ្ររបបជិះជាន់នៅអារ៉ាប់, និងការគាំទ្រអ៊ីស្រាអែលខាងវិស័យយោធា ។ អែកបាល់ អាម៉ាដ, ណាម ឆមស្គី, ស្វារ៉ូជេ ហ្ស៊ីហ្សិក, ម៉ាំដានី, និង អាប៊ូខាលីល ហាក់បីដូចជាយល់ស្របជាមួយគំនិតរបស់ ប៊ីនឡាដិន ។ នៅពេលដែល ប៊ីនឡាដិន លេចមុខនៅលើកញ្ចក់ទូរទស្សន៍អាល់ហ្សាសៀរ៉ានៅថ្ងៃទី៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៤ ពោលគឺ៤ថ្ងៃមុនពេលបោះឆ្នោតជ្រើសរើសប្រធានាធិបតីរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក គាត់បានអះអាងសាជាថ្មីអំពីមូលហេតុនៃការវាយប្រហារនៅថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ។ ប៊ីនឡាដិន បាននិយាយថា គាត់ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះការវាយប្រហារអគារពាណិជ្ជកម្មនៅទីក្រុងញូវយ៉ក ។ គាត់បានបន្ថែមទៀតថា គាត់ចង់ឲ្យសហរដ្ឋអាមេរិកភ្លក្សរសជាតិ "ដូចដែលយើងធ្លាប់បានភ្លក្សអំឡុងពេលអ៊ីស្រាអែលឈ្លានពានលីបង់នៅឆ្នាំ១៩៨២" ។

នៅក្នុងអត្ថបទអំពីទស្សនៈរបស់ជនជាតិអាមេរិកចំពោះការវាយប្រហារថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ទៅលើទឹកដីអាមេរិក ហារី ព្រេន បានថ្កោលទោសការវាយប្រហារនោះ ។ ប៉ុន្តែ គាត់ហាក់ដូចជាយល់ស្របជាមួយ ប៊ីនឡាដិន អំពីនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកដែលហាក់បីដូចជាមានលក្ខណៈឈ្លានពាន ។ គាត់បានសរសេរថា "ការវាយប្រហារភេរវកម្មទៅលើសហរដ្ឋអាមេរិកគឺជាមហាសោកនាដកម្មមួយ ប៉ុន្តែនេះមិនមែនជាការណ៍ដែលគួរឲ្យភ្ញាក់ផ្អើលនោះទេ... នយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់យើងបានឆ្លតអស់រយៈពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយ ។ វាគឺជាបញ្ហាពេលវេលាតែមួយគត់ រហូតដល់ជនជាតិអាមេរិកជួបប្រទះពេលវេលានេះដោយខ្លួនឯង ។ វាជាសោកនាដកម្មដ៏គួរឲ្យសង្វេគមួយនៅពេលដែលអ្នកគ្មានកំហុសទទួលរងការឈឺចាប់ជាញឹកញយដោយសារតែបាបកម្មរបស់អ្នកដែលធ្វើខុស" ។

សម្រាប់ជនជ្រុលនិយមដូចជា ប៊ីនឡាដិន និងមនុស្សរបស់គាត់ ព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០១ ជាសង្គ្រាមសាសនាអ៊ីស្លាមប្រឆាំងនឹងសហរដ្ឋអាមេរិក ។ នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ចេញបទបញ្ជាសាសនាអ៊ីស្លាមប្រឆាំងនឹងជនជាតិជ្វីហ្វនិងអ្នកដែលឈ្លានពានដែនដីស័ក្តិសិទ្ធិកាលពីខែកុម្ភៈឆ្នាំ ១៩៩៨ ប៊ីនឡាដិន បានអះអាងថា "បទបញ្ជាឲ្យសម្លាប់ជនជាតិអាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្តទាំងស៊ីវិលនិងយោធា គឺជាកាតព្វកិច្ចរបស់ជនមូស្លីមគ្រប់រូបនៅគ្រប់ប្រទេសទាំងអស់ ដើម្បីរំដោះព្រះវិហារអាល់អាក់សានិងព្រះវិហារស័ក្តិសិទ្ធិ "មិកកា" ពីកណ្តាប់ដៃរបស់អាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្ត និងដើម្បីឲ្យកងទ័ពរបស់ប្រទេសទាំងនោះដកចេញពីទឹកដីអ៊ីស្លាមទាំងអស់ ដើម្បីឲ្យប្រទេសទាំងអស់នោះចាញ់សង្គ្រាមនិងមិនអាចគំរាមកំហែងជនមូស្លីមណាម្នាក់បាន" ។ នេះគឺជាសង្គ្រាមរវាងសាសនាអ៊ីស្លាមនិងលោកខាងលិច ។

ជនមូស្លីមខ្លះបានយល់ស្របជាមួយ ប៊ីនឡាដិន ហើយថែមទាំងបានកោតសរសើរគាត់ទៀតផង ។ ភស្តុតាងល្អបំផុតគឺអាចរកឃើញនៅក្នុងសារពត៌មានរបស់អារ៉ាប់ បន្ទាប់ពីការវាយប្រហារនោះ ។ ជាក់ស្តែង កាសែតឌីណេស្សិនរបស់ប៉ាគីស្ថានបានបញ្ជាក់ថាៈ "ថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា គឺមិនមែនជាភេរវកម្មដែលមិនចេះគិតនោះទេ ។ វាគឺជាការឆ្លើយតប ការសងសឹក និងការដាក់ទណ្ឌកម្ម" ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ជនមូស្លីមភាគច្រើននៅក្នុងពិភពលោកមិនយល់ស្រប និងបានថ្កោលទោសការវាយប្រហារភេរវកម្មថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ។ អាយ៉េ ណេអឺ ដែលជាអតីតនាយកអង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្សបានពន្យល់ថា វិបត្តិថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា មិនមែនមានប្រភពពីសាសនាអ៊ីស្លាមទេ ប៉ុន្តែមានប្រភពពី "អ្នកជឿស៊ប់និងអ្នកជ្រុលនិយមដែលជាដៃគូសម័យថ្មីរបស់ណាហ្ស៊ី" ដែលបានចាត់ទុកភាពទំនើបជាសត្រូវរបស់ខ្លួន ។

ជនមូស្លីមនិយមកណ្តាលបានយល់ស្របជាមួយនឹងការយល់ឃើញរបស់ ណេអឺ ។ ក្រុមនេះបានលើកឡើងថា អ្វីដែលជនមូស្លីមមួយចំនួនបាននិងកំពុងតែធ្វើក្នុងនាមសាសនាអ៊ីស្លាមនោះគឺមិនមានអ្វីទាក់ទងទៅនឹងសាសនាអ៊ីស្លាមទេ ។ សម្រាប់ក្រុមនេះ ប៊ីនឡាដិន មិនមែនជាវីរបុរសសាសនាទេ ប៉ុន្តែជាជនជ្រុលនិយមនិងជាសត្រូវរបស់ជនមូស្លីមដែលស្រលាញ់សន្តិភាព ។ ជនមូស្លីមកណ្តាលក៏បានថ្កោលទោស ប៊ីនឡាដិន និងជនជ្រុល

និយមទាំងឡាយដែលបានយកសាសនាមកបញ្ចូលគ្នាជាមួយនយោបាយដើម្បីបម្រើឲ្យមូលហេតុនយោបាយ ។ ក្រុមនេះបានចង្អុលបង្ហាញថា នយោបាយរបស់ ប៊ីនឡាដិន និងអាល់កៃដា បានអះអាងអំពីសង្គ្រាមសាសនាឬជីហាដប្រឆាំងនឹងសត្រូវរបស់សាសនាអ៊ីស្លាម ប៉ុន្តែតាមពិតពាក្យថា "ជីហាដ" មានន័យថាជា "ការតស៊ូ" មិនមែនមានន័យថាជាសង្គ្រាមសាសនានោះទេ ។ សង្គ្រាមសាសនាមិនដែលមាននិយាយនៅក្នុងគម្ពីរគូរ៉ះអានទេ ។ ពាក្យថា ជីហាដ បើតាមទស្សនៈអ៊ីស្លាមអាចជា ជីហាដអាក់ប៊ឺរ (*the greater Jihad* មានន័យថាជាការតស៊ូប្រឆាំងនឹងភាពទន់ខ្សោយរបស់ខ្លួនឯង) និង ជីហាដអាសហ្គា (*the lesser Jihad* គឺការពារខ្លួនឯង) ។ សម្រាប់ អូសាម៉ា ប៊ីនឡាដិន និងជនមូស្លីមជ្រុលនិយម ជីហាដអាសហ្គាបែរជាមានន័យយ៉ាងសាមញ្ញថា ជាសង្គ្រាមសាសនាដែលមានចែងនៅក្នុងគម្ពីរគូរ៉ះអាន ។ ជនមូស្លីមនិយមកណ្តាលបានចង្អុលបង្ហាញថា ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់សាសនាអ៊ីស្លាមបានហាមឃាត់មិនឲ្យមានការសម្លាប់ជនស៊ីវិលទេ ។ សាសនាអ៊ីស្លាមមានប្រពៃណីអត់ឱននិងការដឹកនាំបែបកណ្តាល ដាក់ស្តែងការគ្រប់គ្រងបែបមូស្លីមនៅប្រទេសអេស្ប៉ាញកាលពីសតវត្សទី៩និងទី១០ ព្រមទាំងពហុនិយមនិងភាពចម្រុះវប្បធម៌របស់ចក្រភពអូតូម៉ង់ ។ អាប៊ូខាលីល បានពន្យល់ថាមានជនមូស្លីមម្នាក់បានទៅប្រាប់អ្នកនាំសាររបស់ព្រះជាម្ចាស់អំពីការសម្រេចចិត្តរបស់គាត់ក្នុងការកាន់អាវុធប្រយុទ្ធនៅក្នុងសមរភូមិដើម្បីការពារសាសនាអ៊ីស្លាម ។ អ្នកនាំសាររបស់ព្រះជាម្ចាស់បានផ្តល់ដំបូន្មានទៅឲ្យបុរសនោះឲ្យធ្វើជីហាដ (ការតស៊ូ) "ដើម្បីឪពុកម្តាយរបស់គាត់" មានន័យថាការថែរក្សាឪពុកម្តាយ

ចាស់ជរារបស់គាត់ទើបជាជីហាដពិតប្រាកដ ។

សរុបមក ជនអ៊ីស្លាមជ្រុលនិយមដូចជា អូសាម៉ា ប៊ីនឡាដិន មិនមែនតំណាងឲ្យសាសនាអ៊ីស្លាមដែលមានលក្ខណៈជាប្រវត្តិសាស្ត្រនោះទេ សូម្បីតែនៅក្នុងទម្រង់ដ៏ចម្រូងចម្រាស់របស់សាសនានេះក៏ដោយ ។ ភាពជ្រុលនិយមរបស់ ប៊ីនឡាដិន គឺចង់បង្កើតសាសនាអ៊ីស្លាមមួយប្រភេទបន្ទាប់ពីគំរូរបស់រដ្ឋាភិបាលអាហ្វហ្កានីស្ថាន ។ ភាពជ្រុលនិយមនេះក៏យកគំរូតាមរដ្ឋាភិបាលជ្រុលនិយមស៊ូដង់ដែលបានបង្កើតសង្គ្រាមភេរវកម្មប្រឆាំងនឹងអ្នកកាន់សាសនាគ្រិស្តរាប់លាននាក់នៅក្នុងប្រទេស ។ ភាពជ្រុលនិយមក្នុងការប៉ុនប៉ងបង្កើតសាសនាអ៊ីស្លាមមួយប្រភេទទៀតគឺរំលោភទៅលើច្បាប់របស់សាសនាអ៊ីស្លាមដែលគោរពដោយជនមូស្លីមភាគច្រើន ។ ភាពជ្រុលនិយមនេះបាន “សើចចំអកឲ្យភាពសុខដុមរមនានៃសន្តិភាពនិងការអត់ឱន” ដែលជានិមិត្តរូបឲ្យភាគច្រើននៃប្រវត្តិសាស្ត្រសាសនាអ៊ីស្លាម ។

ដូចដែលបានកត់សម្គាល់នៅក្នុងសាសនានេះ ការគាំទ្ររបស់សហរដ្ឋអាមេរិកចំពោះក្រុមមូចាហ៊ីឌីនគឺជាបុព្វហេតុចម្បងនៃការវាយប្រហារថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ។ ប្រសិនបើសហរដ្ឋអាមេរិកមិនបានបង្កើតក្រុមមូចាហ៊ីឌីន នោះក៏គ្មានក្រុមអាល់កៃដា ហើយក៏គ្មានការវាយប្រហារអគារពាណិជ្ជកម្មនៅទីក្រុងញូវយ៉ករបស់សហរដ្ឋអាមេរិកដែរ ។

មូលហេតុសំខាន់មួយទៀតគឺនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកចំពោះតំបន់មជ្ឈិមបូព៌ា ។ នយោបាយនេះមិនត្រឹមតែបណ្តាលឲ្យអ្នករស់នៅតំបន់មជ្ឈិមបូព៌ាអស់សង្ឃឹមប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងខឹងសម្បាចំពោះសហរដ្ឋអាមេរិកថែមទៀត ។ ជំពូកនេះបានរៀបរាប់អំពីមូលហេតុចម្បងៗពីរនៃការវាយប្រហារថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ប្រឆាំងនឹងសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយជំពូកបន្ទាប់ទៅទៀតនេះនឹងពិភាក្សាអំពីអារ្យធម៌របស់សាសនាអ៊ីស្លាម ។

៣) តើអារ្យធម៌របស់អ៊ីស្លាមពិតជាមានមែនឬទេ?

ហាន់ធីងតុន បានឲ្យនិយមន័យអារ្យធម៌ថាជា “បណ្តុំមនុស្សដែលមានវប្បធម៌ខ្ពស់បំផុត ហើយសញ្ញាណនៃវប្បធម៌ទាំងអស់នេះបានបែងចែកដាច់ពីគ្នារវាងមនុស្សនិងពពួកសត្វមានជីវិតផ្សេងទៀត ។ ពាក្យ“អារ្យធម៌”ត្រូវបានឲ្យនិយមន័យដោយផ្អែកលើធាតុផ្សំជាទូទៅមានដូចជា ភាសា ប្រវត្តិសាស្ត្រ សាសនា ទំនៀមទម្លាប់ ស្ថាប័ន និងទៅលើលក្ខណៈសម្គាល់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់មនុស្ស” ។ សម្រាប់ ហាន់ធីងតុន អារ្យធម៌ចម្បងៗមានចំនួន៧ ឬ៨ ដូចជាៈ អារ្យធម៌លោកខាងលិច អារ្យធម៌អ៊ីស្លាម អារ្យធម៌ហិណ្ឌូ អារ្យធម៌ចិន អារ្យធម៌ជប៉ុន និងអារ្យធម៌ស្លាវិក-អ័រតូដុក ដែលជាអារ្យធម៌របស់អាមេរិកឡាទីននិងអាចជារបស់អាហ្វ្រិកដែរ ។ អារ្យធម៌ទាំង៨នេះមានទម្រង់ស្នូលរបស់ខ្លួនលើកលែងតែអារ្យធម៌របស់អាមេរិកឡាទីន អាហ្វ្រិក និងអ៊ីស្លាម ។ ផ្ទុយទៅវិញ អែដវឺត ដាប់ប៊លយូ សេដ និង អាប៊ូខាលីល មិនយល់ស្របជាមួយនឹងគំនិតរបស់ ហាន់ធីងតុន ទេ ។ ការរិះគន់របស់អ្នកទាំងពីរទៅលើនិក្ខេបបទរបស់ ហាន់ធីងតុន គឺផ្តោតទៅលើទំនាក់ទំនងរវាងវប្បធម៌និងអារ្យធម៌ ។ អ្នកទាំងពីរជំទាស់ថា វប្បធម៌និងអារ្យធម៌មានទំនាក់ទំនងគ្នា ហើយរាល់ការប៉ុនប៉ងទាំងឡាយដើម្បីស្វែងយល់ពីពិភពលោកសព្វថ្ងៃនេះនៅក្នុងបរិបទវប្បធម៌និងនយោបាយគឺមិនត្រឹមត្រូវទេ ។ សេដ បានពន្យល់ថា វប្បធម៌ត្រូវបានយល់ថាជាធាតុចម្រុះដែលមានច្រើនបំផុត ។ អំពីទំនាក់ទំនងរវាងវប្បធម៌និងអារ្យធម៌ សេដ បានបំភ្លឺថា វប្បធម៌និងអារ្យធម៌មាន“ទំនាក់ទំនងនឹងគ្នានិងពឹងផ្អែកគ្នាទៅវិញទៅមកដែលពិបាកនឹងបរិយាយពីភាពខុសគ្នា” ។ ហេតុដូច្នេះ ការនិយាយអំពីអារ្យធម៌អ៊ីស្លាមឬអារ្យធម៌លោកខាងលិចគឺមានភាពជ្រុលនិយម ។ សេដ បានចង្អុលបង្ហាញថា “នេះគឺការពិតចំពោះសហរដ្ឋអាមេរិក ហើយការពិតនេះមិនអាចបរិយាយឲ្យពិស្តារបានទេសព្វថ្ងៃនេះ លើកលែងតែប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏មានបញ្ហានៃការធ្វើចម្បាំង ការសម្លាប់រង្គាល និងជោគជ័យនយោបាយនិងវប្បធម៌សំខាន់ៗ ។

ការរិះគន់របស់ អេមរ៉ាន ឃ្យូរេស៊ី និង ម៉ៃឃើល អេ សែល និងការរិះគន់របស់ អែកបាល់ អាម៉ាដ ចំពោះការអះអាងរបស់ ហាន់ធីងតុន គឺមានមូលដ្ឋាននៅលើអត្តិភាពរបស់រដ្ឋ ។ អ្នករិះគន់ទាំងបីរូបបានអះអាងថា រដ្ឋដើរតួនាទីយ៉ាងសកម្មនៅក្នុងពិភពនយោបាយ ។ អ្នកទាំងបីបានចង្អុលបង្ហាញថា ពិភពលោកដែល

មានជនមូស្លីមជាងមួយពាន់លាននាក់ដែលភាគច្រើនមិនមែនជាជនជាតិអារ៉ាប់ គឺខុសប្លែកគ្នាយ៉ាងខ្លាំងហើយមានអាទិភាព និងវប្បធម៌ផ្សេងៗគ្នា ។ ជាងនេះទៅទៀត ពិភពរបស់មូស្លីមក៏ដូចជាផ្នែកផ្សេងៗទៀតនៃពិភពលោកដែរ គឺគ្របដណ្តប់ដោយរដ្ឋដែលជំរុញដោយផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ហើយដែលភាគច្រើនតែងតែមានជម្លោះនឹងគ្នាច្រើនជាងរដ្ឋនៅលោកខាងលិច ។ ជាក់ស្តែង ជម្លោះរវាងនិកាយផ្សេងៗរបស់សាសនាអ៊ីស្លាម ដូចជារវាងនិកាយស៊ុននីនិងនិកាយស៊ីអ៊ីត ឬរវាងជនមូស្លីមនិយមកណ្តាលនិងជនមូស្លីមនិយមជ្រុល ។

បើយោងទៅតាម ម៉ាំដានី ជនមូស្លីមនិយមជ្រុលមាននៅក្នុងសាសនាអ៊ីស្លាមនិកាយវ៉ាហាប៊ីដែលភាគច្រើនរស់នៅក្នុងប្រទេសអារ៉ាប៊ីសាអ៊ូឌីត ជាប្រទេសដែល អូសាម៉ា ប៊ីនឡាដិន ចាប់កំណើតនិងធំធាត់ ។ សាសនាអ៊ីស្លាមនិកាយវ៉ាហាប៊ីគឺជានិកាយស៊ុននីដែលប្រកាន់វិន័យចាស់ដ៏តឹងរ៉ឹងដែលត្រូវបាននាំទៅផ្សព្វផ្សាយជាលើកដំបូងនៅអាហ្វហ្គានីស្ថាន និងបន្ទាប់មកនៅសហរដ្ឋអាមេរិក ។ ចំពោះ ម៉ាំដានី អំពើភេរវកម្មគឺជាការយល់ឃើញតាមន័យត្រង់របស់សាសនាអ៊ីស្លាមនិកាយវ៉ាហាប៊ី មិនមែនរបស់សាសនាអ៊ីស្លាមទាំងមូលនោះទេ ។ គាត់បានបន្ថែមទៀតថា កម្លាំងរបស់ ប៊ីនឡាដិន បានមកពីសេចក្តីថ្លែងការណ៍បែបនយោបាយជាជាងបានមកពីសាសនា ។ ភាពជ្រុលនិយមរបស់ប៊ីនឡាដិន គឺភាគច្រើនដូចគ្នាទៅនឹង ស្តាលីន អ៊ីត្លែរ និង ម៉ៅ ច្រើនជាងដូចសាសនាអ៊ីស្លាម ។ ប៊ីនឡាដិន ចង់ប្រើប្រាស់សាសនាដើម្បីគោលបំណងបដិវត្តន៍ ហើយទាំងប៊ីនឡាដិន ទាំង ស្តាលីន អ៊ីត្លែរ និងម៉ៅ ហាក់បីដូចជាបានធ្វើសង្គ្រាមជាមួយប្រជាជនខ្លួនឯង ។ ប៊ីនឡាដិន និងអ្នកដើរតាមគាត់គឺជាមនុស្សអាក្រក់ ប៉ុន្តែសាសនាអ៊ីស្លាមមិនមែនអាក្រក់ទេ ។

ជាងនេះទៅទៀត ភេរវករក៏បានរៀបចំផែនការវាយប្រហារភេរវកម្មទៅលើរដ្ឋាភិបាលមូស្លីមជាច្រើន រួមទាំងរដ្ឋាភិបាលអារ៉ាប៊ីសាអ៊ូឌីតនិងអេហ្ស៊ីបផង ។ សំខាន់ជាងនេះទៀត ប្រទេសមូស្លីមជាច្រើនបានគាំទ្រសង្គ្រាមប្រឆាំងភេរវកម្មរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក និងបានចូលរួមជាមួយក្រុមសម្ព័ន្ធមិត្តដែលដឹកនាំដោយសហរដ្ឋអាមេរិកដើម្បីប្រយុទ្ធជាមួយក្រុមអាល់កៃដាទៀតផង មានដូចជា ប្រទេសប៉ាគីស្ថាន ឥណ្ឌូនេស៊ី និងអាល់ហ្សេរីជាដើម ។ ប្រទេសមូស្លីមទាំងនោះចូលរួមសង្គ្រាមប្រឆាំងភេរវកម្មជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិក ដោយសារតែប្រទេសទាំងនោះដឹងថា ប្រតិបត្តិការយោធារបស់សហរដ្ឋអាមេរិកគឺដើម្បីការពារនិងជួយសង្គ្រោះជនមូស្លីម ។ ឧទាហរណ៍ដ៏ជាក់ច្បាស់គឺអន្តរាគមន៍របស់សហរដ្ឋអាមេរិកដើម្បីបញ្ចប់ការឈ្លានពានរបស់អ៊ីរ៉ាក់ទៅលើប្រទេសគុយវ៉ែតនៅក្នុងឆ្នាំ១៩៩១ និងក្រោយមកទៀតអន្តរាគមន៍ឆ្នាំ១៩៩៩ ដើម្បីបញ្ចប់“ការបោសសម្អាតជាតិពន្ធ”មូស្លីមដោយជនជាតិស៊ែបដែលកាន់សាសនាគ្រិស្តនៅកូសូវ៉ូ ។

ជាចុងបញ្ចប់ បទសុន្ទរកថារបស់លោកប្រធានាធិបតី ចច ដាប់ប៊ីលយូ ប៊ូស អំពីសង្គ្រាមប្រឆាំងភេរវកម្ម គឺជាឧទាហរណ៍ដ៏ច្បាស់មួយទៀតក្នុងការបង្ហាញចេតនាបង្កើនទំនាក់ទំនងល្អរវាងសាសនាអ៊ីស្លាមនិងលោកខាងលិច ។ លោកប្រធានាធិបតីបានបន្ថែមថា សង្គ្រាមដែលដឹកនាំដោយសហរដ្ឋអាមេរិកគឺមិនមែនប្រឆាំងនឹងសាសនាអ៊ីស្លាមទេ ។ “សត្រូវរបស់អាមេរិកគឺមិនមែនជាមិត្តភក្តិមូស្លីមរបស់យើងទេ ហើយក៏មិនមែនជាមិត្តភក្តិអារ៉ាប់របស់យើងដែរ ។ សត្រូវរបស់យើងគឺជាបណ្តាញភេរវកម្មជ្រុលនិយមនិងរដ្ឋាភិបាលទាំងឡាយដែលគាំទ្របណ្តាញនេះ” ។

អាប៊ូខាលីល និង ម៉ាំដានី បានចង្អុលបង្ហាញថា កម្លាំងសំខាន់ៗដែលបន្ថែមទៅលើកម្លាំងរបស់ ប៊ីនឡាដិន និងអ្នកដើរតាមគាត់ គឺមិនមែនដោយសារសាសនាទេ ប៉ុន្តែដោយសារសេចក្តីថ្លែងការណ៍បែបនយោបាយអំពីការស្លាប់និងការឈឺចាប់ដែលបង្កឡើងដោយសហរដ្ឋអាមេរិកនិងសម្ព័ន្ធមិត្ត ។

សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

ដូចដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងសេចក្តីផ្តើម ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយមានតួនាទីសំខាន់ណាស់នៅក្នុងការធ្វើឲ្យកើតមានឡើងនូវវិបត្តិថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ។ ជាអកុសល ទាំងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយរបស់លោកខាងលិចនិងអារ៉ាប់មិនមានចំណាប់អារម្មណ៍ក្នុងការបង្ហាញឲ្យឃើញពីភាពខុសគ្នារវាងសាសនាអ៊ីស្លាមនិងភេរវករ ឬរវាងលោកខាងលិចនិងសង្គ្រាមប្រឆាំងភេរវកម្ម ហើយព្រមទាំងមាន

ឆន្ទៈក្នុងការធ្វើឲ្យកើតឡើងនូវទស្សនៈដែលថាសាសនាអ៊ីស្លាម កំពុងតែធ្វើសង្គ្រាមជាមួយលោកខាងលិច ។ ជាងនេះទៅទៀត ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយទាំងនេះបានធ្វើវិភាគពិភពលោកជាផ្នែកខាងកើតនិងខាងលិច ។ ថែដ ឧបភែល អ្នកផ្សាយពត៌មានរបស់ស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍អេប៊ីស៊ី បានសន្និដ្ឋានអំពីទំនាក់ទំនងរវាងស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍និងភេរវកម្មថា:

"ប្រសិនបើគ្មានស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ ភេរវកម្មនឹងដូចជាដើមឈើដែលដួលរលំនៅក្នុងព្រៃដូច្នោះដែរ ។ គ្មាននរណាដឹង គ្មាននរណាឮ ហេតុដូច្នេះវាគ្មានមូលហេតុនឹងឲ្យភេរវកម្មកើតមាននោះទេ ។ ហើយប្រសិនបើគ្មានភេរវកម្ម ស្ថានីយទូរទស្សន៍ហាក់បីដូចជាបាត់បង់ព្រឹត្តិការណ៍ដ៏គួរឲ្យចាប់អារម្មណ៍បំផុតមួយ ។"

ទាក់ទងទៅនឹងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយនិងការវាយប្រហារថ្ងៃទី១១ ខែកញ្ញា ទៅលើសហរដ្ឋអាមេរិក សាយែដ មែនសួហ៊ូសេន បានអះអាងថា ប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយបានបង្កើត"ភាពសមស្របគ្នា ដែលទាំងពីរនេះត្រូវបានជំរុញដោយរូបភាពហិង្សាយ៉ាងព្រៃផ្សៃ" ។ ហេតុដូច្នេះហើយ សកម្មភាពពេញនិយមរបស់ជនមូស្លីមត្រូវបានជំរុញដោយពត៌មានដែលផ្តោតលើអំពើហិង្សាដែលបង្កឡើងដោយក្រុមជនមូស្លីមខ្លះៗទាំងនៅក្នុងប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់និងប៉ាឡេស្ទីន និងជួនកាលនៅកន្លែងផ្សេងៗទៀតក្នុងពិភពលោក អាស្រ័យទៅលើ"តម្លៃនៃពត៌មានអំពីការវាយប្រហារនេះ ។ មនុស្សមួយចំនួនដែលអះអាងថាខ្លួនជាអ្នកជំនាញការបានបន្តនិយាយបង្កាច់បង្ខូចជនមូស្លីមតាមរយៈការអធិប្បាយថាជនមូស្លីមទាំងអស់ជាភេរវជនឬអ្នកគាំទ្រភេរវជន ហើយការនិយាយបែបនេះធ្វើឲ្យស្ថានភាពកាន់តែអាក្រក់ឡើង ។"

តាមរយៈសញ្ញាដូចគ្នានេះដែរ ជនមូស្លីមកំពុងតែទទួលយកនូវរូបភាពយ៉ាងសម្បើមនិងជាបន្តបន្ទាប់អំពីរឿងរ៉ាវដែលទាហានអ៊ីស្រាអែលវាយប្រហារនិងសម្លាប់ជនជាតិប៉ាឡេស្ទីន ឬទាហានរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកដែលអនុវត្តដូចគ្នាចំពោះជនជាតិអ៊ីរ៉ាក់ ។ ហេតុដូច្នេះហើយ ជនមូស្លីមមានអារម្មណ៍ថា សង្គ្រាមនេះគឺប្រឆាំងនឹងជនមូស្លីម ។ នៅទីបញ្ចប់ ជនមូស្លីមទាំងនោះគិតថា ការវាយប្រហារទៅលើសហរដ្ឋអាមេរិកគឺវាយប្រហារដើម្បីសាសនាអ៊ីស្លាម "ហើយសកម្មភាពរបស់ជនមូស្លីមបើទោះបីជាសាហាវយ៉ាងណាក៏ប្រហែលជាអាចដោះសាបាន" ។ ជាក់ស្តែង កាសែតញូវយ៉កថែមបានសារភាពថា ខ្លួនក៏រួមចំណែកទទួលខុសត្រូវចំពោះការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវបែបនោះ យ៉ាងហោចណាស់ចំពោះការណ៍ដែលខ្លួនខកខាននៅក្នុងតបតចំពោះការអះអាងជាច្រើនដែលធ្វើឡើងដោយរដ្ឋបាលរបស់លោកប៊ូស ។

ហាន់ធីងតុន ក៏បានលើកឡើងអំពីលោកខាងលិចនិងសាសនាអ៊ីស្លាម ដោយបានចង្អុលបង្ហាញអំពីចំណុចខុសគ្នាសំខាន់ៗនៃវប្បធម៌និងសាសនារបស់លោកខាងលិចនិងពិភពអ៊ីស្លាម ។ ហាន់ធីងតុន ហាក់ដូចជាបានបែងចែកលោកខាងលិចពីអ៊ីស្លាមដូចជាបែងចែកខ្ពស់និងទាប ឬភាពបរិសុទ្ធនិងភាពក្រខ្វក់ ។ និយាយម្យ៉ាងទៀត គាត់ហាក់បីដូចជាគិតថាលោកខាងលិចជាជនអាណានិគមស្បែកសដែលបានចាត់ទុកជនជាតិឥណ្ឌាជាមនុស្សសាហាវ ។ បើតាម ហ្គារីក បេលលី ការអះអាងរបស់ ហាន់ធីងតុន អំពីលោកខាងលិចនិងសាសនាអ៊ីស្លាមត្រូវបានហៅថាជាការយល់ឃើញជ្រុលហួសហេតុមួយដែលថាជាតិសាសន៍ខ្លួនប្រសើរជាងជាតិសាសន៍ដទៃទៀត ។ ហ្សុីហ្សិក និង ម៉ៃយើល ហ្វូខូល បានពន្យល់អំពីការអះអាងរបស់ ហាន់ធីងតុន អំពីលោកខាងលិចនិងសាសនាអ៊ីស្លាម ដោយប្រើប្រាស់ទំនាក់ទំនងរវាង"អំណាច" និង"ការពិត" ។ អ្នកទាំងពីរនេះបានអះអាងថា "ការពិត" ជាទូទៅត្រូវបានឲ្យនិយមន័យដោយអ្នកមានអំណាច ។ អ្នកទាំងពីរក៏បានចង្អុលបង្ហាញថា អ្នកមានអំណាចបានប្រើប្រាស់ការពិតដើម្បីបង្កើតនយោបាយជាទូទៅ ហើយនៅទីបញ្ចប់បានគំរាមកំហែងនិងជិះជាន់អ្នកគ្មានអំណាច ។

ប្រសិនបើនយោបាយក្រៅប្រទេសរបស់អាមេរិកផ្អែកលើការវិភាគរបស់ ហាន់ធីងតុន និងផ្អែកលើរឿងមិនពិតដែលបង្កើតឡើងដោយប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ នោះនយោបាយនេះប្រាកដជាឈរលើមូលដ្ឋានមួយសំដៅធ្វើឲ្យខូចអត្តន័យនិងបង្ខែរទស្សនៈរបស់សាសនាអ៊ីស្លាម (និងជំនឿសាសនាជាទូទៅ) ព្រមទាំងបានបង្កើតឲ្យមានការប្រឈមមុខរវាងប្រទេសមូស្លីមនិងលោកខាង

លិច ។ ក្រៅពីនេះ សហរដ្ឋអាមេរិកគួរតែសហការជាមួយក្រុមមូស្លីមនិយមកណ្តាលដើម្បីបំបែកអំណាចរបស់ក្រុមមូស្លីមជ្រុលនិយម ។ សំខាន់ជាងនេះទៅទៀត ដើម្បីបន្ថយគម្លាតពីភាពខុសគ្នារវាងភេរវកម្មនិងសាសនាអ៊ីស្លាម សហរដ្ឋអាមេរិកបានជួយធ្វើឲ្យស្របច្បាប់នូវប្រពៃណីសន្តិភាពទាំងឡាយរបស់សាសនាអ៊ីស្លាម រួមទាំងប្រពៃណីដែលប្រឆាំងនឹងភាពជ្រុលនិយម ។ ការណ៍នេះបណ្តាលឲ្យសហរដ្ឋអាមេរិកអាចធ្វើឲ្យភេរវករនៅឯកោនិងចុះចាញ់ហើយស្របពេលជាមួយគ្នានេះ ក៏បានបង្កើតកម្មវិធីផ្សេងៗដើម្បីកាត់បន្ថយភាពជ្រុលនិយមនៅក្នុងសាសនាអ៊ីស្លាម ។

ជាងនេះទៅទៀត សហរដ្ឋអាមេរិកគួរតែចៀសវាងភាពជ្រុលហួសហេតុនៃការអនុវត្តបទដ្ឋានទ្វេដង ។ អែកបាល់ អាម៉ាដ បាននិយាយថា ប្រសិនបើសហរដ្ឋអាមេរិកនៅតែបន្តអនុវត្តបទដ្ឋានទ្វេដងទៀត "សហរដ្ឋអាមេរិកនឹងទទួលរងការជះត្រឡប់មកវិញនូវបទដ្ឋាននេះជាមិនខាន" ។ អែកបាល់ អាម៉ាដ ក៏បានស្នើសុំឲ្យសហរដ្ឋអាមេរិកយកករណីរបស់ប្រទេសអ៊ីស្រាអែលមកពិចារណាផង ។ សហរដ្ឋអាមេរិកមិនគួរអនុញ្ញាតឲ្យយោធាអ៊ីស្រាអែលគ្រប់គ្រងលើប្រជាជនប៉ាឡេស្ទីនទៀតទេ ។ សហរដ្ឋអាមេរិកគួរតែនាំអ៊ីស្រាអែលនិងប៉ាឡេស្ទីនទៅកាន់តុចរចាសន្តិភាពនិងបញ្ចប់ជម្លោះទឹកដីកាន់តែឆាប់កាន់តែប្រសើរ ។ សង្គ្រាមនេះគឺមានផលអាក្រក់ចំពោះប្រទេសអ៊ីស្រាអែល ប្រទេសប៉ាឡេស្ទីន និងសហរដ្ឋអាមេរិក ។ សហរដ្ឋអាមេរិកក៏គួរតែជួយនាំយកលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យដ៏ពិតប្រាកដមួយទៅកាន់ប្រទេសអាហ្វហ្កានីស្ថាននិងប្រទេសអ៊ីរ៉ាក់ ។ ស្ថិរភាពនិងការកសាងប្រទេសនៅក្នុងប្រទេសទាំងពីរនេះនឹងជួយកាត់បន្ថយការគំរាមកំហែងផ្នែកសន្តិសុខពីសំណាក់ជនអ៊ីស្លាមជ្រុលនិយមចំពោះលោកខាងលិច និងជាពិសេសចំពោះសហរដ្ឋអាមេរិក ។ អាប៊ូខាលីលបានសន្និដ្ឋានថា "ការកែប្រែគោលនយោបាយទាំងនោះនឹងអាចជួយធ្វើឲ្យប្រសើរឡើងនូវស្ថានភាពរស់នៅរបស់មនុស្សរាប់លាននាក់នៅលើពិភពលោកនេះ នឹងអាចជួយបង្កើតឲ្យមាននូវសន្តិភាពនិងសុវត្ថិភាពដែលមិនអាចសម្រេចបានតាមរយៈយុទ្ធនាការយោធា" ។ អែកបាល់ អាម៉ាដ បាននិយាយយ៉ាងច្រើនដោយផ្តោតទៅលើចំណុចសំខាន់ "ភេរវកម្មគឺជាបញ្ហានយោបាយដែលត្រូវតែរកដំណោះស្រាយបែបនយោបាយនិងតាមរយៈការទូត" ។ ជាចុងក្រោយ ចំណុចសំខាន់បំផុតសម្រាប់គ្រប់គ្នាទាំងជនមូស្លីមនិងអ្នកបស្ចិមប្រទេសនោះគឺត្រូវតែជឿជាក់ថាមិនមាន"ការប៉ះទង្គិចនៃអារ្យធម៌"រវាងលោកខាងលិចនិងសាសនាអ៊ីស្លាមទេ ហើយយើងត្រូវតែរក្សាកុំឲ្យមានការប៉ះទង្គិចអារ្យធម៌នេះ ។

អៀ ម៉េងទ្រី